

Mees ütles: Kes sellepärast riidu teeb, sellel on vist maial enam meelt kui pääs. Need asjad ei maksa paremat kui sõnnikulle wisata. Mõistlik ei hakaks nende ülesvõtmise pärast maha kumardama. On teil teine tahtmine, siis tehke nõnda: üks võtab kübara, teine wiisud, kolmas kapi. Igamees saab se läbi isa pärandusest osa, ja tüli on lõpetud.

„Ei lähä korda, ei lähä korda,“ kisendasid ärja põlvelased kolmel pillil. „Neid asju ei tohi ühest äralahutada, muidu kaub salarammu seest ära. Asjad peavad ühte jääma, nii oli kadund isa tahtmine.“

„Noh, siis ei ole jagamist tarwis, ütles mees. Üks võtko päranduse, teised pühkigo suud puhtaks.“

Pikemalt asjalugu järelkuulates sai mees teada, kuida warapärjad isa tahtmist mööda, kord korralt kallid asju piddid pruukima; aga juba esimesel pääwal tahtis igaüks mahajäänud warandust endale. Aga salalugu, mis meesteale warandust kallist tegi, oli se, et igaühel näuta asjal suur imetõim sees elas. Kes näuta kübara pähä pani, nägi kõik, mis laial maailmas sündis. Ei mite üheses seda, mis muu rahwas ligidalt ka silmaga võis näha, waid mõnda muud, mis teistele nägemata jäiwad. Jah, kübara mees nägi teiste salamad mõtedgi südame põhjas, kui oleksid nad klaas kapis seisnud. Pani kübara mees wiisud jalga ja ütles: Ma tahan Turgimaale minna, siis oli ta Turgis. Nimetas ta Saksa; ehk Pohlamaa nime, filmapilgul oli ta seal. Ma usun,

kui wiisufandja suu ehk ehatähe nime oma keele kõrle oleks tõstnud, siis oleks ta nisama rutust senna jõudnud. Ühte kombet unustasin ütelda. Soowija pidi üteldes pahemat jalga maast tõstma, ei mite paremat. Võdis kübara ja wiisude kandja kapi käte ja lüdi sellega korra tuuledõhku, siis sulas kõik weeks mis ta ees seisis, kas sõber ehk waenlane, mees wai naene. Kallid, mäed ja kurjad waimud läksid imetõpi löögil pihuks ja puruks, sest wemmal oli walusam kui pisse nool! — Seletuse lõpetusel ütles ärjapõlvelaste wannem wend: „Nüüd võite selgest näha, et neid kallid asju ühest äralahutada ei tohi, waid meie peame isa kaisu järel neid kordamööda tarwitama, üks ühel, teine teisel pääwal.“

Lugu on naljakam kui naljakas, ütles mees, kui ma teie jutu tohiksin uskuda. Pean ma teile päranduse jagamisel tõusnud tüli lõpetama ja teid iseeks lis lepitama, siis on eisteks tarwis, lugu läbi katsuda. Mina pean oma silmaga nägema, kas kapi, wiisud ja kübaralot teie sõna tõeks teewad. Siis wast wõin ma teile õigust mõista.

„Katsu kui tahad,“ hüüdsid ärjapõlvelased. „Aga ole kiire katsumisel. Täna peetakse Kuuramaal parajalt wäga uhkeid pulme; kõik meie sugulased ja sõbrad on seal koos. Seepse oli, mis meile tüli sigitas. Igaüks ihaldas pulma minna, kedagi ei tahtnud koo jäada.“

Mees võdis nüüd wana kübaralori katsets käte,